(NE)RABA RAZPOLOŽLJIVIH VIROV NA KMETIJAH V SLOVENIJI

Irma Potočnik Slavič, Dejan Cigale, Barbara Lampič, Anton Perpar, Andrej Udovč: **(Ne)raba razpoložljivih virov na kmetijah v Sloveniji. Zbirka GeograFF 19. Znanstvena založba Filozofske fakultete in Oddelek za geografijo, 166 str. Ljubljana, 2016.**

Na podlagi temeljite analize naravnih, kapitalskih in človeških virov podajajo avtorji celovit pogled na pomembne strukturne spremembe, ki so se zgodile v slovenskem kmetijstvu po osamosvojitvi in spremembi družbenega sistema, predvsem po vstopu Slovenije v EU. Nato izdelajo profil vitalne kmetije, ki se ukvarja z dopolnilno dejavnostjo. Profil temelji na kombinaciji devetih kazalcev (starost nosilca, starost prevzemnika, starostno-generacijska vitalnost gospodinjstva, končana formalna izobrazba nosilca, zgodovina kmetovanja, število gospodinjstev članov, vključenih v dopolnilne dejavnosti, dohodek, pridobljen izven kmetije, vzroki za ukvarjanje z dopolnilno dejavnostjo in prihodnji načrti za dopolnilno dejavnost na kmetiji), ugotovljenih s pomočjo anket in intervjujev z nosilci dopolnilne dejavnosti ter delavnic s kmetijskimi svetovalci.

Posebna pozornost je v monografiji namenjena turizmu na kmetiji kot pomembni in precej razširjeni dopolnilni dejavnosti na slovenskih kmetijah. Anketna raziskava med 440 prebivalci Slovenije je pokazala, da sta zanje pri izbiri določene turistične kmetije najpomembnejša dobra domača hrana in bivanje v mirnem, podeželskem okolju. Nadpovprečno ocenjeni so bili še bolj individualen odnos do gosta, nizka cena ter želja otrok, partnerja ali prijateljev. Avtorji so vrednotili potencial za razvoj dopolnilne dejavnosti turizem na kmetiji na primeru testnih kmetij s pomočjo metode DEXi, ki predstavlja ustrezno podlago za večkriterijsko odločanje in daje monografiji mednarodno primerljivost.

Monografijo zaključuje ugotovitev, da so ključni dejavniki, ki povzročajo razlike v razvitosti med slovenskimi občinami pretežno ekonomske (produktivnost, podjetnost, investiranje in struktura gospodarskih dejavnosti) in demografske narave (gibanje števila prebivalstva, izobrazbena struktura ter družbenogospodarsko stanje prebivalstva); kot pomembni dejavniki se izkažejo tudi odmaknjenost območja ter stanje okolja, brezposelnost, gospodarska moč kmetij ipd. Na podlagi teh dejavnikov so bile slovenske občine razvrščene v štiri skupine. Prva skupina občin izkazuje najnižjo gospodarsko in razvojno uspešnost, ki se nato povečuje do četrte skupine z najvišjo gospodarsko in razvojno uspešnostjo. Avtorji so dokazali, da ima pri razvojni uspešnosti slovenskih občin (ne)raba virov na kmetijah pomembno vlogo.

Monografija predstavlja izvirno interdisciplinarno znanstvenoraziskovalno delo na področju razvojnih potencialov kmetij in slovenskega podeželja. Hkrati so z interpretacijo rezultatov podkrepili lastna spoznanja in opažanja iz dolgoletnega znanstveno-raziskovalnega in terenskega dela. Avtorji izpostavljajo prostorsko dimenzijo kmetij oziroma njihovih virov: bralcu je tako vseskozi v pomoč bogato kartografsko in fotografsko gradivo.

Rezultati znanstvenoraziskovalnega dela, predstavljeni v monografiji, pomembno prispevajo k teoriji agrarne geografije, geografije turizma, geografije podeželja in regionalnega razvoja ter so uporabni v praksi pri snovanju dolgoročne politike razvoja slovenskega podeželja. Ugotovitve pričujoče študije so ustrezna strokovna podlaga pristojnim ministrstvom pri pripravi takšnih ukrepov za razvoj slovenskega podeželja, ki bodo krepili konkurenčnost slovenskega kmetijstva v EU in svetu ter hkrati ohranjali identiteto ter specifiko slovenske kulturne pokrajine. Prispevajo tudi pomembna spoznanja k teoriji regionalnega razvoja, ki utrjujejo znanstvena spoznanja slovenskih geografov že iz sedemdesetih let prejšnjega stoletja, o nujnosti udejanjanja enakomernega regionalnega razvoja Slovenije. Ohranjanje poseljenosti celotnega slovenskega podeželja in izjemnega naravnega okolja bo možno le s krepitvijo trajnostnega kmetijstva in ustreznim spodbujanjem podjetništva na podeželju v obliki inovativnih dopolnilnih dejavnosti na kmetiji.

Igor Jurinčič